

כדאי למות אם אברהם שפירא מספיד, אך כדאי להזהר מפני עינו של נאחם

על רוב תוהפם ועזרתם ועלילותיהם של בני תחת-תקוה

מאת עמוס קינן

אמר המחבר: מי יטנה מספר לנפ לאות פתח-תקוה. אילו כל הימים היו וכל ארזי הלבנון קולמוסים ושמים וארץ מגילות וכל בני-האדם לבורים, אין מספר קים לרשום אף כהוא זה. כשם שכל ישראל הם בני אברהם יצחק ויעקב, כך כל בני פתח-תקוה הם אברהם שפירא. ואף על פי שידוע שכדאי למות אם אברהם שפירא מספיד, הרי אף הוא לא הספיד אלא כי קוצו של יוד. על כן — אך הקץ לדברים, הבה ניגש למעשים.

בפתח-תקוה יש פרדסים. לפרדסים יש פרדסנים. לפרדסנים יש בנים ובני בנים. פעם, כאשר פתח-תקוה היתה חלק של צרפת, היו בני הפרדסנים יוצאים להשתלם בצרפת. וכל מי שקרא את ספריו של חגיגה מוסה, יודע על קורותיהם והמוצאות אותם בבולחאר האיטלקי בפאריס. היום נשתנו הזמנים בעזנותינו, והם נוסעים לאמריקה. אבל מורה ישראל יקבצנו.

בפתח-תקוה יש קבוצת כדורגל. הכניסה לפי דוגמים 1000 דונג — חלוץ מרכזי, 100 דונג — שוער. בין השוער והחלוץ המרכזי — לפי דוגמים. פועלים שכירים לא מתקבלים אפילו לפי המלצה מיוחדת — הם לא יודעים לבעוט.

***

למה הלכו האנגלים?

בפתח-תקוה מודדים את השכל לפי הפרודוקציה. שכל לא פרודוקטיבי לא שוה כלום. כמו שאמר אותו פרדסן כאשר באו לדבר נכבדות בביתו שהגיעה לפרקה.

מה אתם מספרים לי? אמר, שהוא אינטליגנט? מה שוה לי האינטליגנציה שלו? אם אני כותב "לטט" בשתי ט"חין — נותנים. ואם הוא יכתוב "לתח" בשתי ט"חין — מי יתן?

מחוז לתפוזים אוכלים שם גם תרנגולות. והדאגה החשובה היא לשמור על התרנגור לות. פעם, בימי הבריטים, היה קצין אחד יהודי שהיה אויב לתרנגולות בלב ונפש. מדי בוקר היה יוצא ל"בירוזה" — הלא היא מרכז המושבה — ועינו תרות לטרף. ר"ה היה כי ניצו שנים מבני המושבה והיכו איש את אחיו, היה הקצין תופס את שני הסוחחים, לוקח תרנגולת מזה ותרנגולת ה" מזה, כדי "לסתום את הפה לאנגלים ה" אלה, ימח שמם" מול שהאנגלים יצאו מ"הר, מפני שאותו קצין לא היה ישן בלילות כדי לא להפסיד ארוחה. אבל היום יותר גרוע, כך הם אומרים. היום אתה בא למשטרה או אפילו לא מכירים אותך. אין למי לסתום את הפה. אף על פי שבענין זה דומה שהם מגוימים.

***

נאחם והפוס

אויב השני לתרנגולות הוא הנאי "חוס". "נאחם" אינו אלא מארה, מול ביש. ואין לו לאיש או לעוף או לסוס ש"הנאחם" נתן בו את עינו הרעה. ויש איש אחד בפתח-תקוה שהוא הנאחם הלאומי. כאשר הוא עובר בבוקר בבירוזה, מגיפים הסוחחים את תריסי התנויות, ואומרים שלוש פעמים טפו טפו טפו והולכים הביתה. ביום כזה לא כדאי לעבוד, לא יהיה פדיון, ואפי"ש לאפילו לשובו רגל.

מעשה באחד השומרים שקנה סוסה חדשה, הון תועפות עלתה. סוסה יפה כמות לא נראתה מיום שנעלם אחרון האבריקשיקים. אפילו טרט ארום היה תלוי על צוואה כנגד עין רעה. ומה רצה הגורל, שבאותו רגע עבר הנאחם בבירוזה והסתכל בסוסה. כע"רסקו כאשר ראה הנהג את הנאחם ברחוב והתבלבל?

לאחר כמה וכמה מקרים לא נעימים ש-

קרו, הונהגה תורנות. וכאשר יוצא הנאחם מכיתו, מיד עוברים הרצים להודיע למעוניינים, וכל שומר נפשו ממהר להימלט על נפשו למקום מבטחים, ולהשומע ינעם. ה" שיטה נשאה פרי, ובשנים האחרונות מעט האסונות בפתח-תקוה במידה ניכרת.

***

האיש מתחת לארזו

בעניני עבודה וייצור מקפידים בפתח-תקוה מאד. ובעלי הפרדסים מש"כימים קום כדי להעיר את רגשותיו של איש העמל. באידיש ובערבית זה הרבה יור תר עסיסי. יש גם יותר משלים ופתגמים

***

ארמה להיקבר

יום יש צרות עם מס הכנסה. מה ירוצים מהם, שישלמו? וכך הוא אומר, הפרדסן: "אם אני מבזבז כסף על חליפה,

דוגמים יש לך בכלל? אפילו לא בשביל להיקבר!"
מה שנכון נכון. אני שותק.

אללה ירחמו

פעם לפעם מת משהו מהזקנים. לא כל כך מזיקנה כמו מאכזבה מהדור הצעיר. או קוראים לאברהם שפירא להס"פיד, והוא אומר: "הלך פישל, אללה ירח"מו."

מה אתך, אומרים לו, הרי פישל חי ועומד על ידך?
מתגרד אברהם שפירא בפדחתו, ונוצר ש"מיכל הוא גיסו של פישל, ואומר: "הלך מיכל, אללה ירחמו."
מה אתך, אומרים לו, הלא גם מיכל חי ועומד פה על ידך?

מתגרד עוד פעם אברהם שפירא בגבחתו ואומר: "אין דבר, לא חשוב מי, אללה ירח"מו." ובאמת, לא חשוב מי. אלוהים הטוב והרחום יחון את נשמותיהם של כל בני אם המושבות ששירת חייהם באמצע נפסקה.

למה לא לטפ?

אמנם עברו שנים רבות מאז הלך איש בשם שטמפטר ברצל מהונגריה ועד מל"בס כדי להפוך עמק עכור לפתח-תקוה. ר אמנם במקום בקתות בנות מוקפות פרדסים הטובלות בצל ברושים ומוקפות פרדסים נותני ריח, בנו שם עתה בקתות בנות שתי קומות ובתחתיתן מוסך קטן פרטי, ואמנם אין זה נאה ואין זה יאה לכתוב "לטט" בשתי ט"חין, אבל בכל זאת, אם אוסי שוה משהו, הרי פתח-תקוה שמרה על אד"יה, ואף בהיותה עיר עדיין אינה אפילו עיירה אלא מושבה. על כן, גרים כוס מיץ תפוזים ונאמר: "אל, פתח-תקוה נצור."

או היא לפחות בארון. אבל מה יש לי ממס"הכנסה? קדחת. קח את הפתקאות, קח קח." אבל בכל זאת יודעים בפתח-תקוה להפוך כל קללה לברכה. ואם יצאו הערבים, הרי השאירו אחריהם קרקע נטושה. ואת הקר"קעות האלה אפשר לעבד.

"כמה אתה מעבד?" אני שואל אחד מהם. "1500 דונג", הוא עונה. "וכל זה בעצמך?" אני שואל.

"בטח!"
הרי אפילו קיבוץ שלם לא מעבד הרבה יותר מזה, אני עונה בתמיהה.

ההוא מסתכל בי ברחמים ואומר: "מה הם יודעים, אלה בקיבוצים? הלא אין להם שכל פרודוקטיבי ואין יכול להיות לאדם שכל פרודוקטיבי אם הוא לא עובד בשביל עצמו?"

"דווקא יכול להיות", אני אומר. "כמה מה אתה מדבר", הוא אומר לי, "כמה

מאירי עינים. אבל בענין זה הדור הולך ופוחת, ויש גם אסכולה עברית, של ה" צעירים. כמו עיני ראיתי אחד מהם מקלל בעברית.

הימים הטובים היו כאשר היו ערבים. איפה הם, איפה הם. הם עבדו בשמונה גרוש ליום. היה רק אחד בכל המושבה שעבד בעשרה גרוש, והוא היה בטוח ש"הוא מלך. אהה, שמחה נמהרת! אותו ערבי לא ידע לספור, אפילו לא באצבעות. יום היה לוקח ממעבדיו שנים שלושה גרשים, אבל מעולם לא ידע כמה. בסוף השבוע, כאשר היה בא לקחת את שכרו, היה המעביד אומר: כן כן, אבל לקחת כבר חצי לירה.

"לא נכון", אמר הערבי בערמומיות, "ל"קחתי רק ארבעים גרוש", ובטח לוקח ער"שה. העיקר, הוא קיבל עשרים גרוש ר"היה בטוח שהוא הכי עשיר במושבה.

בזמן המהומות היו מחביאים אותו במ